

OPINIE

BRIEVEN

Beter Baudet snedig antwoorden

Het is tenenkrommend wat Thierry Baudet en zijn partijgenoten in ons parlement menen te moeten uitkramen. Een van zijn doelen schijnt te zijn: ophel veroorzaken. Dat is hem tijdens de algemene beschouwingen weer wonderwel gelukt. Naar aanleiding van zijn suggestieve opmerkingen verliet het voltallige kabinet de vergaderzaal. Volgens deskundigen een unicum in de parlementaire geschiedenis. In alle late-avondactualiteitenprogramma's werd het uitgebreid besproken. In het ED was het voorpaginanieuws. Weglopen is een zwaktebod. Hoeveel triomfantelijker was het geweest wanneer de welbespraakte Sigrid Kaag of een van haar coalitiegenoten, ook geen van allen op hun mondjes gevallen, Baudet op snedige wijze hadden geantwoord.

Maaike van Wijgerden, Geldrop

Eén keer per week douchen, rest wastafel

De kop boven de column van Marjan Berk was: 'Om de dag douchen, stapje tegen opsouperen aardbol' (ED 22-9). Het is een goede stap van haar om haar douchebeurten te halveren. Maar wie doucht er tegenwoordig nog dagelijks? Elke dag 9 minuten douchen kost gemiddeld 70 liter warm water per keer, plus een natte handdoek die in de wasmand belandt. Is het niet voldoende om één keer in de week te douchen en je de andere ochtenden gewoon bij de wastafel te wassen? Scheelt energie en water, is dus goed tegen verspilling en goed voor onze portemonnee.

Dirk van Tellingen, Geldrop

Stikstof wordt in bodem voedingsstof

Dorus van den Boom geeft zijn visie op mijn reactie van vorige week op Mari de Bijl (Brieven 22-9). Ten onrechte stelt hij dat ammoniak (NH₃) de bodem verzuurt. Ammoniak is namelijk een basische verbinding van stikstof en waterstof. Waar hij wel gelijk

in heeft is dat de stikstofoxiden (NO_x) verzurend werken. NO_x zitten in de uitstoot van het (vlieg)verkeer en de industrie. Stikstof, in welke vorm dan ook, wordt middels denitrificatie in de bodem omgezet naar nitraten welke de boom kan opnemen als voedingsstof. Feitelijk hetzelfde wat er gebeurt bij de andere gewassen. Neem bijvoorbeeld grasland. Met name grasland dat al jaren oud is kent heel vaak een verzuurde bodem. Maar dit is geen enkel probleem voor het bodemleven. Het is zelfs zo dat hoe ouder een grasmat is des te meer bodemleven tref je er aan, ongeacht de pH (zuurtegraad) van de bodem.

Henk Peters, ex-veehouder en -akkerbouwer Eersel

Met 30 blijven auto's langer in Helmond

Wethouder Bonte wil dat heel Helmond 30 kilometer gaat rijden. En de Traverse kan best naar twee keer één baan. Vooral om het centrum groener te maken en de luchtkwaliteit te verbeteren. Zodat het aantrekkelijker wordt, lezen we. Welke onderzoeken onderbouwen dit? De Traverse versmallen betekent minder doorstroom, auto's blijven langer in de stad, verbranden minder goed en dus meer uitstoot van CO₂.

Rolf Weijers, Helmond

Geen op de steen gemalen meel meer

Het is ongelofelijk dat de rechter in de zaak over de Gennep Watermolen het bedrijfseconomisch belang boven het cultuurhistorisch en educatief belang laat gaan (ED 15-9). Eindhoven verliest een molen en molenaars en krijgt er een winkeltje en winkelier voor terug. De molen zal niet meer malen, dat hoeft hij ook niet, want draaien is voldoende volgens de rechter. Maar draaien is niet hetzelfde als malen. Mensen kunnen weer naar de Gennep Watermolen om (fabrieks)meel te kopen in plaats van ter plaatse, biologisch op de steen gemalen meel.

Anita Dromers, Best

► Omarm veranderingen en ga geopolitieke

Laat in Brabant

Brabant is een microkosmos met alle landelijke problemen én successen. Laat de rest stikken in grappen over boeren, carnaval en worstenbroodjes – laat in Brabant zien hoe het kan.

Roxane van Iperen

Eindhoven

Op een druilerige ochtend in september doorkruist een dame, laten we haar mevrouw Jansen noemen, het Sint Trudoplein in Eindhoven, slaat linksaf naar de Strijpsestraat en gaat daar bij de drogist naar binnen. De plotse omslag van het weer is bij veel mensen op de borst geslagen en 's nachts blaffen haar kinderen als zeehonden. Ze loopt de winkel door, opent haar tas en haalt er een fles hoestdrank uit.

'Alstublieft', zegt ze tegen de man achter de toonbank, 'deze kocht ik hier vanmorgen, maar dit smeert niet zo lekker', en ze kijkt hem strak aan. De man realiseert zich onmiddellijk wat er fout is gegaan en zijn wangen beginnen te gloeien. Mevrouw Jansen heeft per ongeluk een fles vol patronen meegekregen, bestemd voor mitrailleurs van het verzet. 'Nee,' lacht hij ongemakkelijk, 'dit is wat al te explosief.' Snel wisselt hij de fles voor één met echte hoestdrank. 'Deze is zachter voor de keel.' Mevrouw Jansen doet de nieuwe fles in haar tas, draait zich om en loopt de zaak uit, terwijl de man uitademt en bidt dat ze aan zijn kant staat.

Geen patronen in frikandellen

Dit tafereel speelde zich nog geen mensenleven geleden af op steenworp afstand van waar wij hier vanavond zijn verzameld, in het Klokggebouw van de wijk Strijp-S in Eindhoven. De man was Jacques Hermans, eigenaar van drogistrij en fotohandel Het Kruispunt aan de Strijpsestraat 184. Vandaag de dag zit daar Cafeteria Trudoplein, en naar mijn weten worden er geen patronen in de frikandellen verstoppt.

Jacques Hermans was een cruciale persoon in het verzet in Strijp, in Eindhoven en de wijdere omgeving. Als medeoprichter en stafid van verzetsgroep de P.A.N., Partizanen Actie Nederland, stond hij aan het hoofd van een groep van enkele honderden Brabanders, die tijdens de Tweede Wereldoorlog met gevaar voor eigen leven joodse onderduikers hielpen en weerstand boden aan de terreur van de Duitsers. Vanuit Het Kruispunt zorgde Hermans, samen met zijn vrouw Mien en haar nicht, tante

Mietje, onder meer voor valse persoonsbewijzen en het dubbel afdrukken van fotorolletjes van Duitse klanten, de verspreiding van wapens en de organisatie van overvallen.

Toen direct na de bevrijding van Brabant, in september 1944, de eerste 'zuiveringsacties' tegen Nederlandse collaborateurs op gang kwamen, viel het Hermans op dat uit allerlei hoeken en gaten opeens stoere burgers verschenen om vermeende handlangers van de nazi's te grazen te nemen, en zelfs vrouwen kaal te scheren. Stoere burgers, die nu juist zo nodig waren geweest voor de acties van de P.A.N. tijdens de oorlog, maar toen nergens te vinden waren. Het deed Hermans bovendien verdriet dat de P.A.N. na de oorlog door de overheid vrij snel buitenspel werd gezet. Er was geen enkele erkenning voor het levensgevaarlijke verzet dat de organisatie had geboden, en voor haar leden leek geen rol weggelegd voor de wederopbouw van Brabant en Nederland. Integendeel: tot zijn verbazing zag Hermans dat de mannen die op cru-

Wanneer we worden geconfronteerd met crises, conflicten en wanhoop, helpt het om de geschiedenis te kennen

cialen momenten hadden weggekeken, op de belangrijkste posities terecht kwamen. Het dreef hem tot wanhoop. In zijn eigen woorden:

'De geweldige baantjesjagerij van lieden die in het gunstige geval ondergedoken waren geweest en nu meestal op een unfaire wijze zich overal indrongen, waren de oorzaak dat al de goede jonge vaderlanders zich al spoedig bekocht voelden.'

Wanneer we in ons eigen, dagelijkse leven worden geconfronteerd met crises, conflicten en wanhoop, helpt het om de geschiedenis wat beter te kennen. Niet omdat we daarmee kunnen voorspellen wat er gaat gebeuren – gelukkig niet. Weten hoe iets begint, betekent niet weten hoe iets afloopt. Maar kennis en distantie helpen ons om met enige

nuchterheid patronen te herkennen en problemen te analyseren. Net als na de oorlog kent Brabant momenteel behoorlijk grote uitdagingen: zowel acute problemen als de vraag hoe de regio zichzelf op de lange termijn op de kaart zet. Het Welvaartsplan, toen, was redelijk overzichtelijk en concentreerde zich rond een paar centrale punten. Eerst vooral de kerk en het land, later ook bedrijven als Philips en DAF, die niet alleen werkgelegenheid en welvaart brachten, maar ook trots – om de technologische innovatie, de zorg voor elkaar en de emancipatie van de vele vrouwen die er werkten.

Met stevige benen

Het moderne Brabant is vele malen complexer. De bevolking is sterk gegroeid en de Brabantse identiteit is heterogener; zowel op sociaal als economisch gebied is er sprake van versplintering. Zoveel mensen, zoveel belangen: dat vraagt om visie en een kapitein met stevige benen. Uit de voorgesprekken die ik met ingewijden voerde bleek dat zo'n kapitein er momenteel niet lijkt te zijn – hoewel Farmers Defence Force zijn best doet die rol in het landbouwdossier te kapen. En dat terwijl er zoveel vraagstukken zijn waarvoor burgers een stip op de horizon nodig hebben. De stikstofcrisis, bodemgebruik en stallenuitbreiding. Het grondwaterprobleem door extreme droogte, die we vaker gaan zien, en de ontrekkingsverboden die boeren hun oogst kan kosten. Geopolitieke veranderingen en de relatie met een land als China, voor wie Brabant een belangrijk logistiek knooppunt is. De verhouding met tenminste honderdduizend arbeidsmigranten die nodig zijn om de Brabantse economie draaiende te houden – bijna de helft Pools en een groeiend aantal Roemeens, voor wie huisvesting en zelfs basale leefbaarheid een continu probleem zijn, versus de 'expats' van ASML,

▲ Roxane van Iperen

▲ Thierry Baudet (FvD, links) en Premier Mark Rutte, nadat het voltallige kabinet de plenaire zaal verliet tijdens de bijdrage van Baudet aan de beschouwingen. FOTO ANP

Opiniepagina's zijn een platform voor meningen en debat. Brieven tot 200 woorden of bondig geschreven bijdragen van max. 500 (bij uitzondering tot 750) woorden kunnen per e-mail naar opinie@ed.nl

gevoeligheden en complexe dossiers met rechte rug aan

zien hoe het kan

▲ De Brabantse identiteit is heterogener onder meer omdat ASML veel expats aantrekt. Velen van hen sturen hun kinderen naar de Internationale School in Eindhoven waar vorig jaar 170 zwart-witposters van leerlingen werden opgehangen. ARCHIEFFOTO DCI/MEDIA

die met hun goede salaris de huizenprijzen verder helpen stijgen. En dit is nog maar een greep uit het geheel.

Wanneer politieke leiders het laten afweten een koers te bepalen om door deze mijnenvelden te navigeren, ontstaat er ruimte voor radicale stemmen, en voor burgers om naar elkaar te wijzen: de 'ander' als oorzaak van alle ellende, waarbij 'de ander' meestal de vreemdeling is. Ruimte, ook voor valse nostalgie naar 'die goede oude tijd', toen alles beter was. Wanneer een vergezicht maar niet duidelijk wordt, niemand met trefzekere hand een punt schetst waarnaar we op weg zijn, ontstaat er rumoer over de route, en de offers die ervoor nodig zijn die route af te leggen.

Opportunistisch kortetermijnbeleid

Wat dat betreft is Brabant een reflectie van de landelijke politiek. Voor bijna alle crises waarmee we nu worden geconfronteerd, hebben 'fatsoenlijke' middenpartijen een lange rode loper neergelegd. Door zich steeds verder terug te trekken en zaken aan de markt over te laten. Door geen knopen door te hakken in complexe dossiers, door wispelturig of opportunistisch kortetermijnbeleid. Het wereldberoemde, Nederlandse 'poldermodel', waarbij ie-

dere belangengroep gehoord moet worden voordat ergens een beslissing over valt, vormt daarbij steeds vaker een prachtig schild om achter te schuilen. Polderen was ooit het toppunt van democratische besluitvorming, maar is nu eerder het toppunt van uitgesmeerde schuld. De besluiten die eruit voortkomen doen niets, of te weinig, om het probleem op de lange termijn aan te pakken – maar iedereen was het ermee eens, dus niemand krijgt de schuld.

Burgers zijn niet gek: ze snappen heus het verschil tussen degelijke besluitvorming waarbij je anderen om hun inzichten vraagt, en de angst om de Kop van Jut te zijn. De angst keuzes te maken die sommigen tegen de borst stuiten. Keuzes die woedende ondernemers opleveren, geroddel op het gemeentehuis, morrende kiezers, boze bovenbazen in Den Haag. De angst om tegendruk, waardoor de hardste schreeuwers ruiken: hier valt winst te behalen. Macchiavelli, de man die met het boek *De Heerser* een soort standaardwerk voor tirannen schreef, legde uit: wanneer het politieke bedrijf geen morele vergezichten meer schetst, geen leiders met moed of langetermijnvisie meer heeft, ontstaan grote, lege ruimtes die mensen aantrekken die nergens voor staan, maar gewoon het

spel mee willen spelen. Mensen met simpele antwoorden waarvan iedereen weet dat het schijnoplossingen zijn. Maar zij willen macht, en het volk wil rustig slapen – dat is de transactie, even voedzaam als een suikerspin.

Dit klinkt als een verloren strijd, maar wat nou als we het omdraaien? Het is geen voldongen feit dat Brabant een reflectie van de landelijke politiek moet zijn; als de acties van Farmers Defence Force iets hebben bewezen is het nu juist dat een enkele provincie een heel land op scherp kan zetten – ware het hier dan helaas op negatieve wijze. Brabant is de tweede economie van Nederland, heeft enorme potentie op het gebied van innovatie, staat in de top drie van aantallen arbeidsmigranten, en vervult, samen met Utrecht, de sterkste werkgelegenheidsfunctie van het land. Brabant is een microkosmos, waarin alle landelijke problemen én suc-

Burgers snappen heus het verschil tussen degelijke besluitvorming en de angst om Kop van Jut te zijn

cessen samenkomen. Wanneer men hier de veranderingen omarmt, complexe dossiers met rechte rug aangaat en geopolitieke gevoeligheden hardop durft te bespreken, ondanks de weerstand die het zal opleveren, is het goed mogelijk dat de rollen op enig moment omgekeerd zijn. Laat de rest van het land stikken in de grappen over boeren, carnaval en worstenbroodjes – laat ze zien hoe het kan.

Soms hoestsiroop en soms patronen

Waarmee ik terugdenk aan Jacques Hermans van de Strijpstraat, en zijn woede na de bevrijding, dat de mensen die tijdens de bezetting ergens voor hadden gestaan, ook al hadden ze daarmee serieuze vijanden gemaakt, in de naoorlogse 'baantjesjagerij' als eerste opzij werden geschoven. Hermans was vast ook geen heilige, maar hij had één ding goed gezien. In moeilijke tijden is het smeren van je klandizie niet altijd de oplossing. Soms serveer je hoestsiroop en soms serveer je patronen.

■ Dit is een bewerking van de tekst die schrijfster **Roxane van Iperen** vorige week uitsprak tijdens de Trendnacht Economische (R)evolutie, georganiseerd door BrabantKennis (brabantkennis.nl).

COMMENTAAR

Valse profeten beschadigen de democratie

Een van de betekenissen van 'parlementair' kan uit het woordenboek worden geschrapt.

Parlementair betekent niet alleen 'van het parlement'. Het is ook een synoniem voor welsprekend, beschaafd, beleefd. Van die betekenis blijft steeds minder over.

Met enig cynisme kan het parlement worden gezien als spiegel van de samenleving, waarin omgangsvormen verruwen en onder het mom van vrijheid van meningsuiting alles gezegd moet kunnen worden.

De ondernemers Yves Gijrath en Erik de Vlieter misbruiken de persvrijheid om RIVM-directeur Jaap van Dissel in een podcast te beschuldigen van het aannemen van 750.000 euro aan smeergeld. Er is geen greintje bewijs maar dat weerhoudt Gideon van Meijeren van Forum voor Democratie er niet van om Van Dissel in de Tweede Kamer van corruptie te betichten. Zo wordt de vrijheid van politici om alles te mogen zeggen opgerekt.

PVV-leider Geert Wilders zoekt al jaren de grenzen op met uitspraken als 'kopvoddentaks' en 'nepparlement'. FvD-Kamerleden gaan een stap verder door die grenzen te overschrijden.

Het RIVM eist rectificatie van de beschuldigingen tegen Van Dissel. Het kabinet verliet de Tweede Kamer toen FvD-leider Thierry Baudet suggereerde dat minister van Financiën Sigrid Kaag zou zijn opgeleid aan een 'spionnencollege'. Op Prinsjesdag had Baudet in een uitzending van Ongehoord Nederland al gezegd dat ons land wordt bestuurd door 'gekken' en 'Pipo de Clowns'.

Beledigingen, valse beschuldigingen en complottheorieën ondermijnen het vertrouwen in de overheid, instituties, wetenschap en media en zaaien tweedracht in de samenleving. Valse profeten misbruiken democratische vrijheden om de democratie te beschadigen. Ze leiden af van de werke-

lijke problemen waar de samenleving voor staat en leveren geen enkele bijdrage aan oplossingen. Het volstaat niet om er geen aandacht aan te geven. Het waait niet vanzelf over.

■ Chris Paulussen
c.paulussen@ed.nl